

**การบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ***
**CRISIS MANAGEMENT IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS
UNDER THE CHONBURI-RAYONG SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE**

เฉลิมศักดิ์ ทองประดับ¹, สุวิลักษณ์ มั่นกรณียธรรม² และ สมเดช Sawandi³

Chalerm Sak Thongpradab¹, Suwilak Mankraneetham² and Somdej Sawandi³

¹⁻³วิทยาลัยนครราชสีมา

¹⁻³Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: littlelittleme1212@gmail.com

วันที่รับบทความ : 21 เมษายน 2569; วันแก้ไขบทความ 4 พฤษภาคม 2569; วันที่ตอบรับบทความ : 6 พฤษภาคม 2569

Received 21 April 2026; Revised 4 May 2026; Accepted 6 May 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง 2) เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตาม ระดับการศึกษา อายุ และขนาดสถานศึกษา 3) ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 353 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณ

Citation:

* เฉลิมศักดิ์ ทองประดับ, สุวิลักษณ์ มั่นกรณียธรรม และ สมเดช Sawandi. (2569). การบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 4(3), 1771-1790.

Chalerm Sak Thongpradab, Suwilak Mankraneetham and Somdej Sawandi. (2026). Crisis Management In Educational Institutions Under The Chonburi-Rayong Secondary Educational Service Area Office.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 4(3), 1771-1790.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ค่า 5 ระดับ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80 – 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และค่าเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามระดับการศึกษาและขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและในรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามอายุ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ประกอบด้วย ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการบริหารจัดการเรียนการสอน ด้านการสนับสนุนทางสังคมและจิตใจ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, ภาวะวิกฤต, สถานศึกษา

Abstract

This research aims to 1) study crisis management in schools under the Chonburi-Rayong Secondary Educational Service Area Office, 2) compare the level of opinions of personnel regarding crisis management in schools under the Chonburi-Rayong Secondary Educational Service Area Office, categorized by educational level, age, and school size, and 3) study the guidelines for crisis management in schools under the Chonburi-Rayong Secondary Educational Service Area Office. The sample group for this research consisted of 353 administrators and teachers. The research instruments were a 5-level Likert scale questionnaire with a content validity index between 0.80 and 1.00 and an overall reliability coefficient of 0.90, and interviews. The statistical methods used to analyze the data included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The research findings revealed that:

1. The overall level of crisis management in schools under the Chonburi-Rayong Secondary Educational Service Area Office was high.

2. A comparison of opinions on crisis management in schools under the Chonburi-Rayong Secondary Educational Service Area Office, categorized by educational level and school size, showed statistically significant differences at the .05 level both overall and in specific aspects. However, when categorized by age, there were no significant differences both overall and in specific aspects.

3. Crisis management guidelines for schools under the Chonburi-Rayong Secondary Educational Service Area Office include strategic planning, teaching and learning management, social and psychological support, and community participation.

Keywords: Management, Crisis, Educational Institution

บทนำ

สถานศึกษาเป็นองค์กรทางการศึกษาที่มีบทบาทเชิงกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ โดยมีภารกิจหลักในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะชีวิต และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และความสามารถในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีคุณภาพ อย่างไรก็ตาม ภายใต้บริบทของสังคมร่วมสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซับซ้อน และไม่แน่นอน สถานศึกษาจำเป็นต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์ในหลากหลายมิติ ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน ความต่อเนื่องของการจัดการศึกษา และคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน หากขาดระบบการบริหารจัดการที่มีความพร้อมและความยืดหยุ่น ย่อมก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อเสถียรภาพของระบบการศึกษาโดยรวม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

วิกฤตด้านสาธารณสุขนับเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสถานศึกษาอย่างรุนแรง และเป็นวงกว้าง โดยเฉพาะการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา ซึ่งทำให้สถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนจากระบบปกติไปสู่การเรียนรู้

ออนไลน์และการเรียนรู้แบบผสมผสานอย่างเร่งด่วน แม้การปรับตัวดังกล่าวจะช่วยให้การจัดการศึกษาไม่หยุดชะงัก แต่ในทางปฏิบัติกลับก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสทางการศึกษาอย่างชัดเจน โดยเฉพาะนักเรียนที่ขาดแคลนอุปกรณ์ เทคโนโลยี และการสนับสนุนจากครอบครัว (UNESCO, 2020) สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ซึ่งมีบริบททางเศรษฐกิจและสังคมที่หลากหลาย ยิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการมีระบบบริหารจัดการในภาวะวิกฤตที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่อย่างแท้จริง นอกจากนี้ วิกฤตทางเศรษฐกิจยังเป็นปัจจัยเชิงโครงสร้างที่ส่งผลกระทบต่อจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ภาวะเศรษฐกิจที่ผันผวนและถดถอยส่งผลให้ครอบครัวของผู้เรียนจำนวนหนึ่งประสบปัญหาด้านรายได้และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ อันนำไปสู่ข้อจำกัดในการสนับสนุนค่าใช้จ่ายทางการศึกษา และเพิ่มความเสี่ยงต่อการหลุดออกจากระบบการศึกษาของนักเรียน ขณะเดียวกัน วิกฤตด้านสิ่งแวดล้อมและภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม พายุ และปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) ได้ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัย สุขภาพ และการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่บั่นทอนคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนในระยะยาว (อึ้งบัวศรี, 2563)

การเป็นผู้นำในภาวะวิกฤตมิได้หมายถึงเพียงการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น แต่ต้องครอบคลุมถึงความสามารถในการกำหนดทิศทางของสถานศึกษาในระยะยาว โดยเน้นการสร้างระบบการจัดการที่มีความยืดหยุ่นและความทนทาน (Resilience) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวและฟื้นตัวจากสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบดังกล่าวจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานและกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทที่ผันผวน ขณะเดียวกันยังต้องอาศัยทักษะการสื่อสารเชิงรุกและการสร้างพลังร่วมจากทุกภาคส่วน (Collaborative Leadership) เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย (วิโรจน์ สารรัตน์, 2565)

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง พบว่ามีความท้าทายที่ซับซ้อนกว่าพื้นที่อื่น เนื่องจากเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์สำคัญในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ที่มีการขยายตัวทางอุตสาหกรรมและการเคลื่อนย้ายประชากรสูง เมื่อเกิดภาวะวิกฤต สถานศึกษาจึงได้รับผลกระทบทั้งในแง่ของปริมาณนักเรียนที่ผันผวน และความคาดหวังจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่ต้องการความต่อเนื่องในการผลิตกำลังคนคุณภาพ แต่อุปสรรคสำคัญที่พบคือ ปัญหาความล่าช้าในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในภาวะเร่งด่วน ซึ่งมักเกิดจากการขาดแผนเผชิญเหตุที่

สอดคล้องกับบริบททั้งเมืองทั้งอุตสาหกรรมของพื้นที่ นอกจากนี้ ความแตกต่างของขนาดสถานศึกษาในสังกัดทำให้เกิดปัญหาด้านการบริหารทรัพยากรดิจิทัลที่ไม่ครอบคลุมทั่วถึง ส่งผลให้เกิดช่องว่างทางการศึกษาระหว่างสถานศึกษาขนาดใหญ่ในเขตเมืองและสถานศึกษาในพื้นที่ห่างไกล อีกทั้งยังขาดกลไกที่เข้มแข็งในการดูแลเยียวยาสภาพจิตใจของบุคลากรและผู้เรียนที่ต้องเผชิญกับความกดดันทางเศรษฐกิจและสังคมที่มาพร้อมกับวิกฤต สภาพปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า หากสถานศึกษายังขาดรูปแบบการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่นและเป็นระบบย่อมส่งผลกระทบต่อมาตรฐานคุณภาพการศึกษาและความเชื่อมั่นของชุมชนในพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญนี้ (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2566)

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง" เพื่อศึกษาถึงการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษา และแนวปฏิบัติที่ดีในการเผชิญเหตุและการฟื้นฟูการจัดการศึกษา ใช้เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับความไม่แน่นอนในอนาคต อันจะส่งผลต่อการยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาและความมั่นคงของทรัพยากรมนุษย์ในระดับชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตาม ระดับการศึกษา อายุ และขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากับประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำนวน 4,299 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง, 2568)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำนวน 353 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของเครจซีและมอร์แกน (Robert V. Krejcie and Eayrle W. Morgan, 1970) และได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษา เป็นผู้บริหารที่มีผลงานดีเด่นในทางการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษา จำนวน 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ วุฒิการศึกษา อายุ และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีคำถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขอนหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัด ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4. ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถามถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการ ไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้ โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดังนี้

4.1 กำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ 15-20 นาที และนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

4.2 เตรียมอุปกรณ์จัดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์

4.3 แนะนำตัวเอง และสร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเอง

4.4 บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์และขออนุญาตจัดบันทึกหรือใช้เครื่องมือบันทึกเสียงจากผู้รับการสัมภาษณ์

4.5 ป้อนคำถามเหมาะสมกับเวลา และทำการบันทึกหลังจากการสัมภาษณ์เสร็จ

4.6 ขอขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ วุฒิการศึกษา อายุ และขนาดสถานศึกษา ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยองทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อโดย

หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยองจำแนกตาม ระดับการศึกษา และอายุ โดยใช้ค่า t – test (Independent samples)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตการณ์ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยองจำแนกตาม ขนาดสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe' method)

5. วิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตการณ์ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยองโดยการสังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

1.1 ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

1.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ความถี่ (Frequency)

2.2 ร้อยละ (Percentage)

2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143)

3.1 t- test แบบ Independent samples

3.2 F- test แบบ One way ANOVA และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. การบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสนับสนุนทางสังคมและจิตใจ รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ และ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและในรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามอายุ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ 2) ด้านการบริหารจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการสนับสนุนทางสังคมและจิตใจ 4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ การบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ รองลงมาคือ ด้านทักษะการบริหารจัดการองค์การ ด้านทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านทักษะการสื่อสาร ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์ วางแผน และปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพวิกฤตได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษาในสภาวะที่มีความไม่แน่นอน ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาต้องเผชิญกับสถานการณ์ฉุกเฉินและวิกฤตด้านการจัดการเรียนการสอน ทำให้ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ โกสินทร์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์วิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์วิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ย มากที่สุด คือ ด้านการบริหารทั่วไป รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านบริหารวิชาการ และด้านการ บริหารงบประมาณ ตามลำดับ 2. การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์วิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 จำแนกตามระดับวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน ภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชิษฐา ประสันใจ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการบริหารในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผล

การเปรียบเทียบทักษะการบริหารในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีทักษะด้านทักษะการสื่อสาร ทักษะการสร้างความร่วมมือการทำงานเป็นทีม ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และสร้างสรรค์ ทักษะการจัดลำดับความสำคัญแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำแนกตาม อายุ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการในภาวะวิกฤติของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

2.1 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและในรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องจากบุคลากรที่มีระดับการศึกษาสูงมีความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร การวางแผน และการจัดการเชิงระบบมากกว่า จึงมีมุมมองต่อการบริหารในภาวะวิกฤติแตกต่างจากกลุ่มอื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ โกสินทร์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์วิกฤติไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์วิกฤติไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 จำแนกตามระดับวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน ภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและสอดคล้องกับ Grissom, JA (2021) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารโรงเรียนและเขตการศึกษาในช่วงวิกฤติ การศึกษานี้วิเคราะห์การบริหารโรงเรียนและเขตการศึกษาในช่วงวิกฤติโดยใช้การสัมภาษณ์ผู้บริหารหลายระดับ ตั้งแต่ผู้บริหารโรงเรียนไปจนถึงผู้บริหารเขตการศึกษา ผลการวิจัยพบว่าการสื่อสารล่วงหน้าที่มีประสิทธิภาพ การใช้กลยุทธ์หลากหลายเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และการเตรียมแผนรองรับวิกฤติเป็นปัจจัยสำคัญในการลดผลกระทบต่อกระบวนการเรียนการสอน และการทำงานของบุคลากร การศึกษายังเน้นให้เห็นว่าผู้นำที่สามารถปรับตัวและประสานงานกับหน่วยงานภายนอกได้ดี จะช่วยให้โรงเรียนและเขตการศึกษาสามารถฟื้นฟูระบบการศึกษาได้เร็วและมีประสิทธิภาพ

2.2 จำแนกตามอายุ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากสถานศึกษามีนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ทำให้บุคลากรทุกช่วงอายุได้รับข้อมูลและการสนับสนุนในลักษณะเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชิษฐา ประสันใจ (2563) ได้ทำการ

วิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการบริหารในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบทักษะการบริหารในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีทักษะด้านทักษะการสื่อสาร ทักษะการสร้างความร่วมมือการทำงานเป็นทีม ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และสร้างสรรค์ ทักษะการจัดลำดับความสำคัญแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำแนกตาม อายุ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ Schechter, C (2022) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำในภาวะวิกฤติ การบริหารโรงเรียนในช่วงการระบาดทั่ว โลก การศึกษาเน้นบทบาทของผู้นำโรงเรียนในช่วงการระบาดของ COVID-19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาและสุขภาพจิตของนักเรียนและบุคลากร ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพมักใช้กลยุทธ์การสื่อสารที่ชัดเจน ปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนเป็นรูปแบบออนไลน์หรือแบบผสมผสาน และให้ความสำคัญกับการสนับสนุนด้านอารมณ์และสุขภาพจิตของนักเรียนและครู การศึกษาเน้นว่าการเรียนรู้จากวิกฤติที่ผ่านมา การวางแผนล่วงหน้า และการสร้างความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานได้ต่อเนื่องและยั่งยืน

2.3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องจากสถานศึกษาขนาดใหญ่มีทรัพยากร บุคลากร และระบบการบริหารที่พร้อมมากกว่า จึงสามารถรับมือกับวิกฤติได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชิษฐา ประสันใจ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบทักษะการบริหารในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีทักษะด้านทักษะการสื่อสาร ทักษะการสร้างความร่วมมือการทำงานเป็นทีม ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และสร้างสรรค์ ทักษะการจัดลำดับความสำคัญแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำแนกตาม อายุ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ Butcher, C & McCardle, T (2024) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำโรงเรียนในช่วงวิกฤติ การศึกษาเน้นการเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้อำนวยการโรงเรียนตั้งแต่เริ่มต้นวิกฤติ COVID-19 โดยใช้วิธีวิเคราะห์กรณีศึกษาและสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนในหลายพื้นที่ ผลการวิจัยพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการดูแลนักเรียนและบุคลากร การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การเรียนการสอน การสื่อสารกับผู้ปกครอง และการสร้างความยืดหยุ่นของโรงเรียนเพื่อรับมือกับความไม่แน่นอน ผลการศึกษายังเน้นว่าการตัดสินใจอย่างรวดเร็ว การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก และการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสามารถในการฟื้นฟูและความต่อเนื่องของการเรียนการสอน

3. แนวทางการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

3.1 ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง มีแนวทางการบริหาร ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ได้แก่ 1) ควรวิเคราะห์สถานการณ์วิกฤตและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นอย่างรอบด้าน 2) ควรกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายการบริหารในภาวะวิกฤตที่ชัดเจนและยืดหยุ่น 3) ควรจัดทำแผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉินและแผนสำรองในการดำเนินงาน 4) ควรบริหารจัดการงบประมาณและทรัพยากรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ 5) ควรแต่งตั้งคณะทำงานบริหารภาวะวิกฤตที่มีบทบาทและหน้าที่ชัดเจน 6) ควรติดตามประเมินผล และปรับแผนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 7) ควรสื่อสารนโยบายและแผนการดำเนินงานให้บุคลากรเข้าใจตรงกัน ทั้งนี้เนื่องจาก สถานศึกษามีการวิเคราะห์สถานการณ์วางแผนรองรับ และปรับแผนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนถึงการบริหารเชิงระบบ และการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับวิกฤต สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิฐษญาณ์ ศิริสัมพันธ์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารความต่อเนื่องภายใต้สภาวะวิกฤตหรือเหตุการณ์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านคลองสวน ผลการวิจัยพบว่า งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษากระบวนการบริหารความต่อเนื่องขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านคลองสวนในสภาวะวิกฤตหรือเหตุการณ์ฉุกเฉิน เช่น ภัยธรรมชาติและอุบัติเหตุที่อาจกระทบต่อการดำเนินงานของหน่วยงาน ผลการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีการเตรียมความพร้อมด้านอาคาร สถานที่ และอุปกรณ์อย่างเป็นระบบ เพื่อรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน

นอกจากนี้ยังมีการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินอย่างทันท่วงที การจัดตั้งแผนการปฏิบัติและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนทำให้บุคลากรสามารถทำงานภายใต้ความกดดันและเวลาอันจำกัดได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังมีการประเมินผลการดำเนินงานหลังเหตุการณ์ฉุกเฉิน เพื่อปรับปรุงมาตรการและกลยุทธ์การบริหารความต่อเนื่องในอนาคต ผลการศึกษาสรุปได้ว่า การวางแผนและฝึกอบรมบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถเผชิญกับวิกฤติและฟื้นฟูระบบการทำงานได้อย่างรวดเร็ว และสอดคล้องกับ Sokol, RL (2021) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การแทรกแซงภาวะวิกฤติในโรงเรียน การทบทวนเชิงระบบ การศึกษาได้ทำการทบทวนเอกสารวิชาการและรายงานเชิงระบบเกี่ยวกับมาตรการแทรกแซงภาวะวิกฤติในโรงเรียน เพื่อวิเคราะห์แนวทางที่โรงเรียนต่างๆ ใช้ในการรับมือกับเหตุการณ์ฉุกเฉิน เช่น ภัยธรรมชาติ เหตุการณ์ความรุนแรง หรือวิกฤติด้านสุขภาพจิตของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า หลายโรงเรียนมีมาตรการเตรียมพร้อมและนโยบายจัดการวิกฤติ แต่กลับขาดการประเมินผลที่เป็นระบบต่อประสิทธิภาพของมาตรการเหล่านี้ การวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนากรอบการประเมินมาตรการและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อให้โรงเรียนสามารถปรับปรุงกลยุทธ์และเพิ่มความสามารถในการรับมือวิกฤติได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต นอกจากนี้ การศึกษาเน้นความสำคัญของการฝึกอบรมบุคลากรและการสร้างความร่วมมือระหว่างครู ผู้บริหาร นักเรียน และชุมชนเพื่อให้มาตรการแทรกแซงมีผลสำเร็จ

3.2 ด้านการบริหารจัดการเรียนการสอน จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการในภาวะวิกฤติของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง มีแนวทางการบริหาร ด้านการบริหารจัดการเรียนการสอน ได้แก่ 1) ควรปรับปรุงแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์วิกฤติ 2) ควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อการเรียนรู้ออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ควรจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อรองรับข้อจำกัดของผู้เรียน 4) ควรพัฒนาครูให้มีทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ในภาวะฉุกเฉิน 5) ควรติดตามและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง 6) ควรลดความเหลื่อมล้ำทางการเรียนรู้ด้วยการสนับสนุนอุปกรณ์และสื่อ 7) ควรคำนึงถึงความปลอดภัยและสุขภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้อาจเนื่องจาก สถานศึกษามีการปรับปรุงแบบการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ซึ่งสะท้อนถึงความยืดหยุ่นและความพร้อมด้านการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทนกร ศรีก่อ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า (1) กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 ได้แก่ กลยุทธ์การจัดสรรทรัพยากรที่ใช้ในการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอน ($X = 4.50$) ประกอบด้วย การจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลของสถานศึกษา ส่วนด้านทรัพยากรมนุษย์ ($X = 4.65$) ดำเนินการพัฒนาโดยจัดการส่งบุคลากรไปเข้าร่วมงานสัมมนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล รวมทั้งจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะและความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาเป็นประจำ และในการบริหารจัดการทั้ง 2 ด้านนั้น ดำเนินการโดยประยุกต์ใช้ 4 หน้าที่ในกระบวนการจัดการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การชักนำ การควบคุม และกลยุทธ์การสื่อสารเชิงรุก ($X = 4.68$) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารซึ่งให้สัมภาษณ์ว่าการสื่อสารเชิงรุกเป็นกลยุทธ์ที่มีความสำคัญ (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำหนดกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 ได้แก่ ปัจจัยด้านนโยบายภาครัฐ ($X = 4.45$) ปัจจัยด้านงบประมาณ ($X = 4.55$) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ($X = 4.65$) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลของสถานศึกษา ($X = 4.65$) ปัจจัยด้านบุคลากรในสถานศึกษา ($X = 4.60$) ปัจจัยด้านผู้ปกครอง ($X = 4.42$) และปัจจัยด้านนักเรียน ($X = 4.44$) (3) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 ความสัมพันธ์กับกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางบวกในระดับมาก โดยที่ $r = 0.932$ และสอดคล้องกับ Peltola, JP (2024) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสำรวจมาตรการการบริหารวิกฤติของผู้นำโรงเรียนในช่วงการระบาดของ COVID-19 การศึกษาเน้นสำรวจมาตรการและกลยุทธ์ที่ผู้นำโรงเรียนใช้เพื่อตอบสนองต่อผลกระทบของการระบาดใหญ่ COVID-19 โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถามจากผู้บริหารโรงเรียนหลายแห่งทั้งในระดับประถมและมัธยม ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำโรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนการดำเนินงานทั้งในด้านการเรียนการสอนและการบริหารจัดการภายในโรงเรียน เช่น การจัดการเรียนออนไลน์ การปรับตารางเรียน และการวางแผนทรัพยากรเพื่อรองรับนักเรียนที่เรียนที่บ้าน นอกจากนี้ การสนับสนุนครูและนักเรียนด้านอารมณ์และสุขภาพจิตถือเป็นส่วนสำคัญ โดยมีมาตรการให้คำปรึกษา การสร้างกลุ่มสนับสนุน และการติดตามความเครียด ผลการศึกษายังระบุว่า ความสามารถในการตัดสินใจอย่างรวดเร็ว การ

ประสานงานกับชุมชน และการใช้เทคโนโลยีเพื่อสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดผลกระทบของวิกฤติ ทำให้โรงเรียนสามารถรักษาความต่อเนื่องของการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

3.3 ด้านการสนับสนุนทางสังคมและจิตใจ จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการในภาวะวิกฤติของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง มีแนวทางการบริหาร ด้านการสนับสนุนทางสังคมและจิตใจ ได้แก่ 1) ควรจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนและบุคลากรอย่างเป็นรูปธรรม 2) ควรส่งเสริมกิจกรรมเสริมสร้างสุขภาพจิตและความเข้มแข็งทางอารมณ์ 3) ควรจัดให้มีการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือด้านจิตใจอย่างต่อเนื่อง 4) ควรสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้และการทำงาน 5) ควรเปิดช่องทางรับฟังปัญหาและข้อเสนอแนะจากผู้เรียนและครู 6) ควรเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหาร ครู และนักเรียน 7) ควรป้องกันและลดผลกระทบทางจิตใจที่เกิดจากสถานการณ์วิกฤติ ทั้งนี้เนื่องจาก สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการดูแลช่วยเหลือด้านจิตใจของผู้เรียนและบุคลากร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดผลกระทบจากวิกฤติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ertem, HY (2024) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำโรงเรียนกับการส่งเสริมสุขภาพจิตในช่วงวิกฤติ การศึกษาเน้นบทบาทของผู้นำโรงเรียนในการสนับสนุนสุขภาพจิตของนักเรียนและบุคลากรในช่วงวิกฤติ โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำที่สามารถสร้างความต้านทานต่อความเครียด มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความรับผิดชอบและความมั่นใจในตนเองสูง มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์และสร้างความปลอดภัยให้กับนักเรียนและครู ส่งผลให้ระบบการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ การศึกษายังชี้ให้เห็นว่าการให้ความสำคัญกับความรู้สึกเป็นเจ้าของ การสนับสนุนทางอารมณ์ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยเป็นปัจจัยสำคัญในการลดผลกระทบทางจิตใจของวิกฤติ และสอดคล้องกับ Schechter, C (2022) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำในภาวะวิกฤติ การบริหารโรงเรียนในช่วงการระบาดทั่วโลก การศึกษาเน้นบทบาทของผู้นำโรงเรียนในช่วงการระบาดของ COVID-19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาและสุขภาพจิตของนักเรียนและบุคลากร ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพมักใช้กลยุทธ์การสื่อสารที่ชัดเจน ปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนเป็นรูปแบบออนไลน์หรือแบบผสมผสาน และให้ความสำคัญกับการสนับสนุนด้านอารมณ์และสุขภาพจิตของนักเรียนและครู การศึกษาเน้นว่าการเรียนรู้จากวิกฤติที่ผ่านมา การวางแผนล่วงหน้า และการสร้างความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานได้ต่อเนื่องและยั่งยืน

3.4 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง มีแนวทางการบริหาร ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ 1) ควรสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองในการดูแลและสนับสนุนผู้เรียน 2) ควรประสานความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานภายนอกอย่างต่อเนื่อง 3) ควรสื่อสารข้อมูลสถานการณ์และแนวทางการดำเนินงานอย่างโปร่งใส 4) ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูสถานศึกษา 5) ควรระดมทรัพยากรและการสนับสนุนจากเครือข่ายภายนอก 6) ควรสร้างความเข้าใจร่วมกันในการจัดการเรียนการสอนในภาวะวิกฤต 7) ควรพัฒนาเครือข่ายความร่วมมืออย่างยั่งยืนเพื่อรองรับวิกฤตในอนาคต ทั้งนี้เนื่องจาก สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานภายนอกอย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในการรับมือกับวิกฤต สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chatzipanagiotou, P (2023) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารวิกฤติและภาวะผู้นำโรงเรียนในช่วงเวลาที่ไม่มั่นคง งานวิจัยนี้สำรวจประสบการณ์ของผู้นำโรงเรียนในช่วงวิกฤติ COVID-19 โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อระบุความท้าทายที่ผู้นำเผชิญ เช่น การเปลี่ยนแปลงฉับพลันของนโยบาย การสื่อสารกับผู้ปกครองและบุคลากร และการรักษาความต่อเนื่องของการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพมักใช้กลยุทธ์การบริหารแบบผสมผสาน ทั้งการสื่อสารชัดเจน การสร้างความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครอง และการติดตามผลกระทบต่อผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังพบว่าลักษณะของสไตล์การเป็นผู้นำ เช่น ภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลงและการให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่น มีบทบาทสำคัญในการช่วยให้โรงเรียนสามารถปรับตัวและลดผลกระทบของวิกฤติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ Grissom, JA (2021) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารโรงเรียนและเขตการศึกษาในช่วงวิกฤติ การศึกษานี้วิเคราะห์การบริหารโรงเรียนและเขตการศึกษาในช่วงวิกฤติโดยใช้การสัมภาษณ์ผู้บริหารหลายระดับ ตั้งแต่ผู้บริหารโรงเรียนไปจนถึงผู้บริหารเขตการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารล่วงหน้าที่มีประสิทธิภาพ การใช้กลยุทธ์หลากหลายเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และการเตรียมแผนรองรับวิกฤติเป็นปัจจัยสำคัญในการลดผลกระทบต่อกระบวนการเรียนการสอนและการทำงานของบุคลากร การศึกษายังเน้นให้เห็นว่าผู้นำที่สามารถปรับตัวและประสานงานกับหน่วยงานภายนอกได้ดี จะช่วยให้โรงเรียนและเขตการศึกษาสามารถฟื้นฟูระบบการศึกษาได้เร็วและมีประสิทธิภาพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ผู้วิจัยสรุปได้ว่า 1. การบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามระดับการศึกษาและขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและในรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามอายุ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3. แนวทางการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ประกอบด้วย ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการบริหารจัดการเรียนการสอน ด้านการสนับสนุนทางสังคมและจิตใจ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ข้อเสนอแนะ 1. ควรนำผลการวิจัยไปใช้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการวางแผน ตัดสินใจ และประเมินผลการบริหารจัดการในภาวะวิกฤต เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน 2. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรพัฒนากระบวนการวางแผนเชิงกลยุทธ์ให้มีความชัดเจนและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น 3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จุฑารัตน์ โกสินทร์. (2563). ศึกษาการบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์วิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 (ฉบับที่ 3). แพร่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยแพร่.
- ทนากกร ศรีก่อ. (2564). ศึกษากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. ปทุมธานี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏปทุมธานี.
- อํารง บัวศรี. (2563). ผลกระทบของภัยพิบัติและสิ่งแวดล้อมต่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พิฐขุณณ์ ศิริสัมพันธ์. (2563). ศึกษาการบริหารความต่อเนื่องภายใต้สภาวะวิกฤตหรือเหตุการณ์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านคลองสวน. ปทุมธานี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏปทุมธานี.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ. (2566). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในศตวรรษที่ 21. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2565). การบริหารการศึกษา: แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: หจก.โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). รายงานสถานการณ์การศึกษาไทยและแนวทางการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง. (2568). สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง. เรียกใช้เมื่อ 14 ตุลาคม 2568 จาก <https://www.spmcr.go.th/>
- อัญชิษฐา ประสันใจ. (2563). ศึกษาทักษะการบริหารในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 (ฉบับที่ 4). เชียงราย: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงราย.
- Butcher, C., & McCardle, T. (2024). The evolution of school leadership in times of crisis. ResearchGate.
- Chatzipanagiotou, K. (2023). Community engagement in educational crisis management. London: Routledge.
- Chatzipanagiotou, P. (2023). Crisis management, school leadership in disruptive times. Basel: MDPI.
- Ertem, H. Y. (2024). School leadership fostering mental health in the times of crisis. BMC Psychology. London: BioMed Central.
- Grissom, J. A. (2021). Leading schools and districts in times of crisis. Washington, DC: National Governors Association.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

Peltola, J. P. (2024). Exploring crisis management measures taken by school leaders during the COVID-19 pandemic. Berlin: SpringerLink.

Schechter, C. (2022). Crisis leadership: Leading schools in a global pandemic. Bethesda, MD: PMC.

Sokol, R. L. (2021). Crisis interventions in schools: A systematic review. PMCID: PMC7990102.

UNESCO. (2020). Global education monitoring report 2020: Inclusion and education - All means all. Paris: UNESCO Publishing.